

LOVASSY LÁSZLÓ GIMNÁZIUM
Lovassy-László-Gymnasium

Pedagógiai Program

Komplex humán ismeretek helyi tanterv

A bevezetés tanéve: 2013/2014-es tanév
A bevezetés évfolyama: 9/AJTP
Alkalmazott osztálytípusok: AJTP osztály

2013.

9/AJTP évfolyam

A komplex humán ismeretek tantárgy a történelem alapvető korszakainak áttekintésével olyan szintre hozza a tanulók múltismeretét, melyre ráépíthető a gimnáziumi történelem tantárgy. Az események közül a legmeghatározóbbakat emeli ki, középpontba a magyar történelmet állítja; nagy hangsúlyt helyez a történelem folyamatszerűségének, a sokoldalú összefüggéseknek a bemutatására. A korszerű történelemszemléletnek megfelelően törekszik arra, hogy az adott korszakot a tanuló minél nagyobb teljességben lássa. Az életmódtörténet, az irodalom-, zene- és képzőművészet-történet néhány kiemelkedő alkotása kapcsolódik egy-egy történelmi korhoz, esetenként ez áll a középpontban.

A tantárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló ismerje meg szűkebb környezeté történelmi és kulturális értékeit. Segíti, hogy ismerkedjen meg a történelmi múlt minél többféle forrásával, azok feldolgozásának módszereivel. Törekszik arra, hogy a tanuló ismerje föl, hogy múlt-jelen-jövő egymástól elválaszthatatlanok. Alapot ad a tudatos közéleti részvételhez, erősíti a nemzethez tartozás tudatát, a demokrácia értékeinek tiszteletben tartását.

A tantárgy tanításának célja, hogy kialakuljon, illetve erősödjön a tanulók értéktudata. Jeles történelmi személyek példáján keresztül fejlődjen erkölcsi érzékük, felelősségtudatuk, igazságérzetük. Fejlődjen a tanulóknál az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza, a nemzet, Európa múltjának, jelenének ismerete, értékeinek tisztelete. Alakuljon ki bennük kötődés, nemzettudat, a nemzetért való felelősség és tenni akarás igénye. Fejlődjen az aktív állampolgári magatartáshoz szükséges részképességük az aktív részvételre építő tanítás- és tanulás-szervező eljárásokkal (pl. együttműködés képessége, konfliktuskezelés). Fejlődjen önmegismerésük, önkontrolljuk, vita- és együttműködési készségük, kialakuljon önállóságuk.

Tudatosodjon a tanulóknál a család – történelmi koroktól független – értéke, szerepe a társadalomban. Alakuljon ki szociális érzékenységük, fejlődjen konfliktuskezelésük, együttműködési képességük, önérték-érvényesítési képességük.

A tanulóknak látniuk kell, hogy korunk egyik globális problémája környezetünk, a Föld tönkretétele. A fenntartható fogyasztás és az egyéni érdekek kapcsolatának felismerését, az egyén felelősségének tudatát kell elősegíteni, fejleszteni, a környezetkímélő magatartást kell kialakítani a tanulóknál.

Az egyes tematikai egységek tartalmaiból a helyi sajátosságok alapján kell kiválasztani azokat a területeket, amelyek feldolgozása révén a kitűzött célok a leghatékonyabban megvalósíthatóak.

A szükséges speciális képesítések és tárgyi feltételek

Történelem szakos szaktanár. Az iskolában már meglévő tanári és tanulói demonstrációs eszközök, pl. falitérképek, projektor, időszalag, történelmi tablók, művészeti albumok, forrásszemelvények beszerzése (kiegészítve – szükség szerint – saját készítésű eszközökkel, pl. memóriakártyák, táblajátékok); szaktantermek; iskolai könyvtár, internet. (20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet.

Fogalmi rendszer

A tantárgy kulcsfogalmai tehát átfogó, a tanítási-tanulási folyamatban szükségszerűen ismétlődő fogalmak. E gazdag jelentésmezővel rendelkező fogalmak jellegüknél fogva, tartalmi összetevőik révén érintkeznek is egymással. A kulcsfogalmak természetesen fokozatosan telítődnek konkrét tartalmakkal, azaz fokozatosan épül fel az a fogalmi háló, ami végül is a fogalmi műveltségben ölt(het) testet.

A kulcsfogalmak kiválasztásánál az alábbi szempontok érvényesülése fontos:

- összességükben alkalmasak legyenek a középiskolai történelem, társadalomismeret, magyar nyelv, művészetek, állampolgári ismeretek, jelenismeret vizsgakövetelményekben rögzített tartalmak feldolgozására,
- egyszerre épüljenek az 1–8. évfolyam számára elkészített kulcsfogalmakra illetve jelentsék annak továbbgondolását, továbbbontását,
- összességükben lefedjék a tananyag feldolgozásának legelterjedtebb nézőpontjait (pl. társadalom, művészetek, politika),
- egyszerre legyenek általánosak és speciálisak
- alkalmasak legyenek a több nézőpontú, multiperspektívikus és kontroverzív szemlélet gyakorlati alkalmazására.

A tanulók értékelése:

A szempontok megegyeznek a Pedagógiai Program általános részében leírtakkal. A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 fokozatú skálán történik. (100%-85% jeles, 84%-70% jó, 69%-55% közepes, 54%-40% elégséges, 39% alatt elégtelen)

Negyedévente min. a heti óraszámának megfelelő számú osztályzata legyen a tanulónak.

Főbb szempontjai és különböző formái:

A/ szóbeli

- egy rövidebb téma szóbeli kifejtése
- szóbeli feladat kiegészítése
- kérdésekre adott válaszok
- összefüggő felelet, kiselőadás
- fogalommagyarázat
- topográfiai felelet
- ábra, kép, grafikon és táblázatelemzés
- összehasonlítás

B/ írásbeli

- vázlat, feleletterv készítés
- írásbeli feladatlap
- témazáró feladatlap, teljesítményteszt

C/egyéb

- Projektek (pl. tablók, házi dolgozatok, színelőadások, kiadványok, makettek, filmek, egyéb digitális anyagok) egyéni vagy csoportos elkészítése
- Tanórán kívüli információszerzés, pl. kutató- és gyűjtőmunka produktumainak bemutatása, tanulmányi kirándulásokról, múzeumlátogatásokról készült jegyzőkönyvek, élménybeszámolók tartása
- Egyéni és csoportos képességfejlesztő feladatok (pl. szöveges forrás-, kép-, film-, ábra-, grafikon-, diagramelemzés) megoldása
- Aktivitás és részvétel a tanulói tevékenységek során

Alapelvei

- legyen rendszeres, változatos, folyamatos,
- vegye figyelembe az életkori sajátosságokat,
- terjedjen ki az oktatási-nevelési képzési folyamat minden mozzanatára,
- a személyiségfejlesztés minden területéről szerezzen sokoldalú információkat a tanulóról,
- ismeretek alkalmazásának készségét is vizsgálja az emlékezeti teljesítmények mellett,

- legyen objektív: tükrözze az eredményeket és hiányosságokat,
- legyen konstruktív, nevelő jellegű elkerülve az ítélezést és osztályzatközpontúságot.

A tankönyvek kiválasztásának elvei

Ezen az évfolyamon külön tankönyvet nem használunk. A középiskolai történelmi atlasz viszont igen. A tantárgy épül az általános iskolai tananyagra, annak szintézisére, a humán tantárgyak közötti kapcsolatokra. Előkészíti a következő évfolyamon induló humán oktatást, kiemelten a történelem és állampolgári ismeretek és művészetek tantárgy tanítását.

A helyi tanterv kerettantervi megfeleltethetősége

Jelen helyi tanterv az 51/2012. (XII.21.) EMMI rendelet: 7.2.2.6. sz. melléklet: Kerettanterv Az AJTP 9. évfolyamának kerettanterve alapján készült.

A kerettanterv által biztosított 10 %-os szabad mozgástér a megtanított ismeretek elmélyítésére és a gyakorlásra kerül felhasználásra, tehát új tartalmi elemekkel a témák nem bővülnek, csak bizonyos résztemákra szánt órakeret került megnövelésre.

Az adott évfolyam feldolgozandó témakörei óraszámai (áttekintő táblázat)

Tematikai egység	kerettantervi javasolt heti óraszámok	helyi tanterv heti óraszámai
Történelemtudomány és művészetek	3	4
Az ókor	4	5
A középkor	5	5
A polgári átalakulás	5	5
Polgári átalakulás folyamata Magyarországon	5	5
A modern világ születése	5	5
A XX. század történelmének fő eseményei, ellentmondásai	5	7
összes óraszám	32	36

9. évfolyam

heti 1 óra, évi 37 óra

Tematikai egység	óraszámok
Történelemtudomány és művészetek	4
Az ókor	5
A középkor	5
A polgári átalakulás	5
Polgári átalakulás folyamata Magyarországon	5
A modern világ születése	5
A XX. század történelmének fő eseményei, ellentmondásai	7

A tananyag felosztása

Tematikai egység	1. Történelemtudomány és művészetek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Mi a történelem? A történelem forrásai. Történelmi korszakok. Művészeti ágak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A fogalomismeret, -használat pontosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A történelemtudomány tárgya, íratlan és írott források, a forráselemzés szempontjai.</p> <p>Régészet, zászlótan, címertan, éremtan, inszigniológia, esetleg egyéb segédtudományok.</p> <p>Időszámítások, évszázad, évezred, a nagy történelmi korszakok.</p> <p>A művészetek születése, alkotó- és előadóművészetek, korstílusok, stílusirányzatok.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Matematika</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Történelmi forrás, segédtudomány, időszámítás, őskor, ókor, középkor, újkor, modern kor, korstílus, stílusirányzat.	

Tematikai egység	2. Ókor	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Általános iskolai ismeretek az ókorról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A fogalomhasználat, a rendszerező képesség, a komplex látásmód fejlesztése. Az ismeretszerzési lehetőségek körének bővítése, használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Gazdaság–társadalom–állam: államformák, politikai berendezkedések az ókorban.</p> <p>Politeizmus, monoteizmus, példák a legjellemzőbb mítosztípusokra, összehasonlításuk.</p> <p>A Biblia.</p> <p>A sumér, az egyiptomi írás, a betűírás.</p> <p>A világ hét csodája.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Matematika</i></p> <p><i>Természettudományos alapismeretek</i></p> <p><i>Informatika</i></p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Társadalom, civilizáció, állam, városállam, birodalom, földművelés, rabszolgaság, fáraó, mítosz, politeizmus, monoteizmus, királyság, köztársaság, demokrácia, kereszténység, Biblia, Ószövetség, Újszövetség, betűírás.
--------------------------------	--

Tematikai egység	3. Középkor		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Általános iskolai ismeretek a középkorról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyi tudás biztosabbá tétele. A fogalomhasználat, a rendszerező képesség, a komplex látásmód fejlesztése. Az ismeretszerzési lehetőségek körének bővítése, használata.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Gazdaság–társadalom–politikai berendezkedés változásai a középkorban. A kereszténység szerepe a középkori ember világképében, nyugati és keleti egyház, egyházi hierarchia, szerzetesrendek. Faluszerkezet, gazdálkodási eszközök és módszerek, a középkori város képe, önkormányzat, céhek. A lovag, lovagi tornák, a lovagi eszmény, lovagi költészet. A magyarság eredetének kérdései. Géza és I. István, I. László és Könyves Kálmán, IV. Béla. Az Anjouk, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi Mátyás, az ország három részre szakadása. Román, gótikus, reneszánsz stílus. Első szövegelemleink, részletek a Margit-legendából, Janus Pannonius egy verse.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Informatika</i></p> <p><i>Természettudományos alapismeretek</i></p> <p><i>Humán ismeretek</i></p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Feudalizmus, feudális rend, rendi monarchia, önálló gazdálkodás, két- és háromnyomásos gazdálkodás, céh, pápa, püspök, szerzetes, szerzetesrend, nyugati és keleti egyház, legenda, román stílus, gótika, reneszánsz, kalandozás, államalapítás, vármegye, tized, Árpád-kor, tatárjárás, második államalapítás, nádor, kiskirály, regálé, kilenced, kapuadó, füstpénz, oszmán-török, végvár, kettős királyválasztás.		

Tematikai egység	4. A polgári átalakulás kora		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Alapismeretek a nagy földrajzi felfedezésekről, az angol és a francia polgári forradalomról, az USA függetlenségi háborújáról, a kapitalizmus gazdaságáról, a polgári társadalomról és államról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyi tudás biztosabbá tétele. A fogalomhasználat, a rendszerező képesség, a komplex látásmód fejlesztése. Az ismeretszerzési lehetőségek körének bővítése, használata.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Előzmények, a legjelentősebb felfedező utak, gazdasági-társadalmi-politikai következmények. Az angol, a francia polgári forradalom és a függetlenségi háború – célok és eredmények. Európai munkamegosztás és következményei. Manufaktúrák, gyárak, polgárság, munkásság.</p>		<p><i>Természettudományos alapismeretek</i></p>	

A polgári demokrácia jellemzői, változatai. I. és II. ipari forradalom – folyamata, a legjelentősebb találmányok, társadalmi következmények. Reformáció, barokk, klasszicizmus és romantika.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Földrajzi felfedezés, gyarmatosítás, polgári forradalom, abszolutizmus, alkotmányos monarchia, polgárháború, függetlenségi háború, polgári szabadságjog, polgári demokrácia, munkás, tőkés, manufaktúra, gyár, ipari forradalom, reformáció, ellenreformáció, katolikus, evangélikus, református, barokk, klasszicizmus, romantika.

Tematikai egység	5. A polgári átalakulás folyamata Magyarországon	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Általános iskolai alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyi tudás biztosabbá tétele. A fogalomhasználat, a rendszerező képesség, a komplex látásmód fejlesztése. Az ismeretszerzési lehetőségek körének bővítése, használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A három részre szakadt Magyarország, a török kiűzése, Rákóczi szabadságharca, Magyarország a Habsburg Birodalomban. A reformkor: a „haza és haladás” programja – Széchenyi és Kossuth, az 1848/49-es forradalom és szabadságharc – célok és eredmények. A dualista államszerkezet – előnyök és hátrányok. Zrínyi Miklós: Az török áfium... - részletek, a nyelvújítás, Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi egy-egy közéleti témájú verse, Jókai: A kőszívű ember fiai – részletek		<i>Magyar nyelv és irodalom</i> <i>Természettudományos alapismeretek</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Királyi Magyarország, Török Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, reformkor, liberalizmus, nacionalizmus, jobbágyfelszabadítás, közteherviselés, sajtószabadság, nemzetiség, szabadságharc, önkényuralom, passzív ellenállás, emigráció, kiegyezés, dualizmus.	

Tematikai egység	6. A modern világ születése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Alapismeretek az I. világháborúról és következményeiről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyi tudás biztosabbá tétele. A fogalomhasználat, a rendszerező képesség, a komplex látásmód fejlesztése. Az ismeretszerzési lehetőségek körének bővítése, használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Gazdaság és társadalom változásai a XIX. század végén. A két szövetségi rendszer, az első világháború legjelentősebb frontjai, a Párizs környéki békék, a trianoni békediktátum. Realizmus, naturalizmus. Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió. Ady és Móricz egy-egy műve, a Nyugat, a nagybányai iskola, Csontváry, Bartók Béla valamely műve.		<i>Magyar nyelv és irodalom</i> <i>Természettudományos alapismeretek</i> <i>Informatika</i>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A világ „felosztása”, antant, központi hatalmak, villámháború, állóháború, háborús front, békediktátum, realizmus, naturalizmus, impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió.
------------------------------------	--

Tematikai egység	7. A XX. század történelmének fő eseményei, ellentmondásai	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Alapismeretek az általános iskolából.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyi tudás biztosabbá tétele. A fogalomhasználat, a rendszerező képesség, a komplex látásmód fejlesztése. Az ismeretszerzési lehetőségek körének bővítése, használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Totális diktatúrák: a kommunista Szovjetunió és a náci Németország – az eszmék és a politikai berendezkedések hasonlóságai és különbségei.</p> <p>A II. világháború előzményei, szövetségi rendszerek, célok, néhány nevezetes ütközet, a háború lezárása.</p> <p>A hidegháború.</p> <p>A Szovjetunió és a keleti tömb összeomlása.</p> <p>Ószirózsás forradalom, Tanácsköztársaság, a Horthy-korszak, Magyarország a világháborúban, a szovjet megszállás, a Rákosi-korszak, a Kádár-korszak és összeomlása.</p> <p>Az avantgard: kubizmus, expresszionizmus, dada, szürrealizmus, konstruktivizmus.</p> <p>A jelenkor néhány problémája a világban és Magyarországon.</p> <p>Pl. fenntartható fejlődés, demográfiai problémák, „civilizációk harca”, szegénység, szegregáció stb.</p> <p>A XX. század, a jelenkor eseményeinek, problémáinak megjelenése a művészetekben.</p> <p>Pl. József Attila, Radnóti Miklós, Örkény István, Sütő András egy-egy műve.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom</i></p> <p><i>Természettudományos alapismeretek</i></p> <p><i>Informatika</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szocializmus, kommunizmus, bolsevizmus, nácizmus, totális diktatúra, személyi kultusz, többpártrendszer, egypártrendszer, holocaust, kétpólusú világ, hidegháború, rendszerváltozás, avantgard, globalizáció, terrorizmus, szegregáció, környezetszennyezés, környezetvédelem, ökológiai lábnyom, fenntartható fejlődés.	

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén

A tanultak áttekintésével biztosabbá válik a tanulók tárgyi tudása, különösen fogalomhasználata elsősorban történelemből, de irodalom-, zene- és művészettörténetből is. Fejlődik rendszerező képességük. Jobban meglátják az összefüggéseket az élet, az emberi társadalom különböző területei között.

Megerősödik bennük, hogy múlt- jelen- jövő egymásra épülnek, és az is, hogy a politikai-történelmi események meghatározzák az egyéni sorsokat. Fejlődik információszerzési képességük, különböző forrásokból képesek kritikusan kiválogatni a számukra szükséges információkat.

A tanév elején kevesebb tudással rendelkező tanulók a tanév végére pótolják hiányosságait, elérik a képességeiknek megfelelő szintet, ennek megfelelően nem okoz majd nekik gondot a felsőbb évfolyamok követelményeinek teljesítése.

Az év elején is jól teljesítő tanulók tudása elmélyültebbé, többértűvé válik

A továbbhaladás feltételei:

A tanulók egyenként képesek

- a források és a tankönyvi szöveg egybevetésére, valamint az elbeszélő források kritikai elemzésére tanári irányítással, valós tartalmuk és belső ellentmondásaik felismerésére.,
- jól felépített tanórai feleletekre, összefoglaló beszámolók előadására,
- alkalmazni a történetiségben a keresztény időszámítást,
- történelmi jelenségek számszerűségének felbecsülésére vagy megmérésére történelmi térképen.

Tudjanak:

- egyszerűbb tárgymásolatokat, íratlan forrásokról készült fényképeket, vázlatrajzokat (pl. régészeti lelőhelyről) forrásként értelmezni; rövid (kb. 10–20 sornyi) ókori forrásrészleteket feldolgozni.
- anyagot gyűjteni az iskolai könyvtárban és kisebb közkönyvtárakban tanári és könyvtárosi segítséggel megadott egyszerű témákhoz.
- történelmi eseményeket, folyamatokat leolvasni a középiskolában használatos történelmi atlasz megfelelő lapjáról.